

Demokratiska republiken Kongo

Fråga–svar. Traditionella ledare: succession, uppgifter, sedvanerätt med mera

Frågor till Migrationsanalys¹

- Hur utses en traditionell ledare i Demokratiska republiken Kongo (DRK)? Är det en position som går i arv?
- Vad har en traditionell ledare för uppgifter och befogenheter?
- Hur förhåller sig traditionella ledare till den statliga myndighetsstrukturen?

¹ Denna rapport är framtagen av Migrationsverket i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation](#) (2008). Rapporten innehåller landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden. Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänt kända förhållanden. 2025-12-11, version 1.0. Utgiven av Nationella operativa avdelningen, Migrationsanalys – Migrationsverkets funktion för land- och omvärldsanalys. © Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2025. Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Sammanfattning

Traditionella ledare i Demokratiska republiken Kongo (DRK) utövar sedvanerättslig auktoritet som erkänns i konstitutionen och regleras i lag. Hur rollen utövas i praktiken kan dock skilja sig från vad som stipuleras formellt.

Ledarnas auktoritet baseras ofta på etnicitet, och de uppfattas som bärare av folkgruppens kollektiva identitet, historia och sedvänjor.

Formellt ska traditionella ledare utses enligt lokal sedvänja, vilket ofta innebär att positioner går i arv inom särskilda familjer, även om variation förekommer mellan landets många etniska grupper. I praktiken kan tvister uppstå kring succession, till exempel vid oenighet inom familjer eller mellan folkgrupper som gör anspråk på samma territorium. Även statliga aktörer och väpnade grupper kan försöka påverka tillsättningen.

Traditionella ledare har genom lag 15/015 av den 25 augusti 2015 även givits administrativa ansvarsområden. Det gör att deras roll är dubbel: de fungerar både som sedvanerättsliga auktoriteter och som administratörer.

Dessa ledare hanterar sedvanerättsliga frågor och kan medla i tvister, förvalta mark och utöva betydande lokalt inflytande, särskilt i områden där staten är svag eller frånvarande. Traditionella ledare kan även ha en roll i lokal säkerhet.

De finns på olika administrativa nivåer och det existerar en hierarki ledare emellan. En i östra DRK ofta förekommande benämning på den högsta traditionella ledaren, hövdingen, är mwami.

Svar

Inledning

I DRK behandlas den traditionella sedvanerättsliga auktoriteten (fra. *l'autorité coutumière*, eng. *customary authority*) formellt i landets konstitution av den 18 februari 2006 och lag nr 15/015 av den 25 augusti 2015.² Auktoriteten erkänns i grundlagens artikel 7³ och utövas av traditionella sedvanerättsliga ledare som också har sin status fastställd i lag.⁴ På franska, DRK:s officiella språk,⁵ benämns dessa ledare *chef coutumier*.⁶ Motsvarande begrepp på engelska är *customary chief*.⁷

Det finns traditionella ledare på olika administrativa nivåer och även en hierarki ledare emellan.⁸ För den högste traditionella ledaren i ett område, hövdingen (*paramount customary chief*), används begreppet *mwami* på flera språk (plural: *bami*),⁹ inkl. kinyarwanda, kirundi, nande, shi och swahili. Ordet *mwami* betyder kung.¹⁰ Geografiskt sett signalerade en västerländsk ambassad i Kinshasa att *mwami* används för begreppet hövding i östra DRK.¹¹¹² Det förekommer dock andra benämningar för hövding i landet¹³ och det förefaller som att variation även kan finnas i de östra delarna. Gällande provinsen Tshopo har Migrationsanalys en källa, en kongolesisk samtalspartner, som uppgivit att man i provinsen inte använder ordet

² Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 8, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

³ Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

⁴ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 8, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

⁵ Britannica, Democratic Republic of the Congo, 2025-06-01, [url](#)

⁶ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, [url](#)

⁷ Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

⁸ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, artikel 24, [url](#)

⁹ Vlassenroot, Koen (2013) South Kivu: identity, territory, and power in the eastern Congo. Usalama Project Report: Understanding Congolese Armed Groups, Rift Valley Institute, London, s. 20, [url](#)

¹⁰ Vlassenroot, Koen, South Kivu: identity, territory, and power in the eastern Congo. Usalama Project Report: Understanding Congolese Armed Groups, Rift Valley Institute, London, UK, 2013, s. 43, [url](#); Goethe Institut, The Mwami Family, odatrad [url](#); International Crisis Group (ICG), Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, fotnot 4, [url](#)

¹¹ Västerländsk ambassad i Kinshasa, möte med Lifos i Kinshasa, 2015-10-02

¹² Historiskt sett användes *mwami* som kungatitel i ett flertal monarkier i Stora sjöregionen vid tiden för de första koloniala kontakterna under 1800-talet: dels i de mindre rikena som sträckte sig från Kivusjön i norr till Tanganyikasjön i söder, dels i de dominerande monarkierna Rwanda och Burundi. Det kan samtidigt noteras att *mwami* inte var det enda förekommande ordet för kung i Stora sjöregionen. Se: Stroeken, Koen, Medicinal Rule. A Historical Anthropology of Kingship in East and Central Africa, Berghahn Books, 2018, s. 253, [url](#)

¹³ Congo Research Group, Setting Fire to Your Own House, juli 2018, s. 9, [url](#)

mwami som i Nord- och Sydkivu. Där används begreppet *chef*.¹⁴ I Tshopo rapporteras även strukturen Comité de sages finnas (ungefär: De vises kommitté).¹⁵

Det får i sammanhanget dock noteras att beteckningen *chef* inte nödvändigtvis avser en traditionell ledare i DRK. Holly Dunn, biträdande professor vid University of South Florida, skriver att begreppet även används för vissa statstjänstemän. Ordet härrör från kolonialtiden. För närvarande har dessa statliga funktionärer dock ingen traditionsenlig auktoritet och de flesta är inte del av det traditionella hövdingadömet (*chefferie*). Enligt Dunn innefattar detta system av administrativa ledare, i stigande ordning: *nyumba kumi/chef de cellule*,¹⁶ *chef d'avenue*, *chef de quartier*, *chef de cité* (med viss variation på olika platser).¹⁷

För traditionella ledare använder Migrationsanalys nedan begreppen ”traditionell ledare” och, avseende den högsta traditionella ledaren, hövding eller mwami (för det fall källan också har gjort det).

Av Rift Valley Institutes (RVI) rapportering framgår att den administrativa nivån hövdingadöme (*chefferie*) vanligtvis styrs av den högste traditionella ledaren, dvs. hövdingen.¹⁸

Ordföranden för landets traditionella ledares forum L’Alliance nationale des autorités traditionnelles de la RDC (ANATC) indikerade i december 2023 att det fanns traditionella ledare i 145 territorier (territorium = administrativ enhet).¹⁹

Hur den sedvanerättsliga auktoriteten, genom traditionella ledare, gestaltar sig och utövas i praktiken kan variera runt om i landet. I lag anges att befattningen som traditionell ledare baseras på sedvanerättsliga bestämmelser.²⁰ Det mångkulturella DRK brukar delas upp i åtminstone tvåhundra etniska grupper med sedvänjor och traditioner som kan variera.²¹ Som framgår nedan kan det även skilja sig efter i vilken mån statsapparaten fungerar och är närvarande på aktuell plats.

¹⁴ Forskare, Université de Kisangani, avdelningen för internationella relationer, Kisangani, Tshopo, Demokratiska republiken Kongo, samtal med Migrationsanalys i Prag, 2025-06-26/27

¹⁵ Demokratiska republiken Kongo, Provinsen Tshopo, Paysage de Yangambi, Plan de gestion quinquennal de la faune dans le paysage de Yangambi. Rapport final, juin 2024, s. 5–6, [url](#)

¹⁶ Holly Dunn skriver att ledare för nyumba kumi, en mycket liten administrativ enhetsform inom en kommun eller stad (t.ex. Goma), kan vara del av det traditionella hövdingadömesystemet. Vissa av dessa ledare är dock utsedda av lokala administratörer, andra väljs ut lokalt. Se Dunn, Holly, Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC, Journal of Intervention and Statebuilding, april 2020, s.201–220, [url](#) samt [url](#)

¹⁷ Dunn, Holly, Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC, Journal of Intervention and Statebuilding, april 2020, s. 9-12, 17, [url](#)

¹⁸ Rift Valley Institute (RVI), A microcosm of militarization. Conflict, governance and armed mobilization in Uvira, South Kivu, 2016, s. 13, [url](#)

¹⁹ FN, Radio Okapi, Elections 2023 :l'ANTC sollicite son implication dans la cooptation des chefs coutumiers, 2023-12-18, [url](#)

²⁰ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 8, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

²¹ UI, Landguiden, Demokratiska republiken Kongo, Seder och bruk, uppdaterad/granskad 2024-12-16 [url](#) [betaltjänst]; Utrikespolitiska Institutet, Landguiden, Demokratiska republiken Kongo, Kongo-Kinshasa – Befolkning och språk, uppdaterad/granskad 2025-07-13, [url](#) [betaltjänst]; Migrationsverket, Landinformation: Säkerhetssituationen i östra Demokratiska republiken Kongo (version 1.0), 2020-06-15, s. 48, [url](#)

1. Hur en traditionell ledare utses och huruvida det är en befattning som går i arv

1.1 Nationell lagstiftning

Formellt föreskriver grundlagen i artikel 207 att den sedvanerättsliga auktoriteten (som alltså utövas av traditionella ledare)²² ska överföras i enlighet med lokal sedvänja – förutsatt att sådan inte strider mot konstitutionen, lagen, allmän ordning eller moral.²³ Det uppges även att varje traditionell ledare som vill utöva en valbar offentlig tjänst måste ställa upp i val, såvida inte bestämmelserna i artikel 197 punkt 3 i konstitution gälljer.

Tidigare nämnd lag nr 15/015 av den 25 augusti 2015 stadgar att en traditionell ledare är en person som utsetts i enlighet med lokal sedvänja, som erkänns av de offentliga myndigheterna och som ansvarar för att leda en sedvanerättslig enhet (*entité coutumière*).²⁴ I inledningen till lagen skrivs att den syftar till att bekräfta offentliga myndigheters rätt att erkänna eller notera utnämningen av en traditionell ledare.²⁵

För att kunna utöva den traditionella ledarens funktioner ska följande krav vara uppfyllda:

- kongolesisk nationalitet
- ålder om minst 18 år
- rätt till successionen
- god moral
- ostraffad för uppsåtligt brott med frihetsberövande och oåterkallelig påföljd
- miniminivå vad gäller utbildning.²⁶

²² Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 8, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

²³ Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

²⁴ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 1, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

²⁵ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, inledningen samt artikel 1, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

²⁶ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 5, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

Installation av traditionell ledare anges utgöra en uppsättning traditionella ceremonier och riter som utförs i enlighet med lokal sedvänja efter att den nya ledaren har utsetts.²⁷

Utöver dessa krav är utövandet av en traditionell ledares befogenheter även underkastad en rad andra villkor. Det ska finnas en erkänd territoriell enhet, en befolkning, en installation i enlighet med lokal sedvänja samt en utnämning (investitur) och erkännande av behöriga offentliga myndigheter.²⁸

Artikel 7 i 2015 års lag stipulerar att en traditionell ledares makt upphör i följande fall: 1) dödsfall, 2) abdikering, 3) permanent hinder, 4) diskvalificering i enlighet med lokal sedvänja. I dessa fall ska ledarens tillfällige ställföreträdare och ersättare organiseras i enlighet med de relevanta bestämmelserna i kapitel 2, avsnitt 5.²⁹

I händelse av en vakans i en sedvanerättslig enhet (dvs. administrativ enhet där traditionell ledare utövar auktoritet) ska:

- enhetens högste tjänsteman skriftligen meddela detta (artikel 13)
- en redogörelse för vakansen gällande den sedvanerättsliga makten (artikel 14) upprättas av den för sammanhanget lämpliga, t.ex. provinsguvernören eller dennes delegat för hövdingadömet (*chefferie*), den traditionella ledaren över hövdingadömet eller sektorn (*secteur*) inom grupperingen (*groupement*), ledaren för grupperingen för byn eller borgmästaren för den införlivade grupperingen. Platsen i fråga ska då även besökas av vederbörande.³⁰

Om efterträdaren är känd ska den myndighet som avses i artikel 14 ge tillstånd till installationen. Om efterträdaren inte är känd, organiserar samma myndighet en interimperiod och banar väg för successionen. En tillfällig efterträdare till den avlidne ledaren säkerställs, som sedvanerättslig auktoritet i enlighet med lokal sedvänja, och som administrativ auktoritet i enlighet med specifik lagstiftning i ämnet.³¹

För att tillsätta den lediga positionen ska den myndighet som avses i artikel 14 (se ovan) alltså besöka platsen och upprätta ett protokoll som inkluderar: 1) äktheten i släkttträdet i fråga, 2) utfrågning av släktingar till pretendenten med successionsrätt, 3) vittnesmål från traditionella ledare för, i förekommande fall: gruppering, by (*village*) samt betydelsefulla grannar, 4) proklamation av den traditionelle ledare som utsetts i enlighet med lokal sedvänja. Vidare stipuleras: Samma myndighet ska

²⁷ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 2.4, [url](#)

²⁸ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 6, [url](#)

²⁹ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 7, [url](#)

³⁰ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 13–14, [url](#)

³¹ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 15–16, [url](#)

upprätta en rapport med alla protokoll bifogade och vidarebefordra den till behörig myndighet för installation, investitur och erkännande.³²

I ovan lagstiftning nämns släktträd och deras äkthet, men ärftlighet specificeras inte närmre, inte heller kan Migrationsanalys finna att val till befattningen omnämns.

1.2 Hur traditionella ledare utses i praktiken

Bilden över hur traditionella ledare utses i praktiken bland DRK:s mångfald av etniska grupper är fragmentarisk. Migrationsanalys kan inte urskilja någon uttömmande lista över variationer bland olika sedvänjor.

En politisk analytiker i Goma uppgav 2015 att mwami vanligen var en ärftlig position, men att den även kunde vara föremål för val. Källan var av uppfattningen att val inte var så vanligt och att mwamier fruktar förfarandet eftersom makten då kan gå förlorad.³³

En annan källa i Goma menade att mwami-titeln ursprungligen och generellt ärvs inom familjen. Det händer dock att regeringen väljer någon som samhället inte vill ha vilket leder till spänningar. Ett annat exempel som nämndes var att den väpnade gruppen M23 hade utsett en mwami, något som väckte missnöje bland befolkningen.³⁴

Svenska Sida i Kinshasa uppgav att positionen som mwami går i arv till den äldste sonen, men det kan bli tvist om successionen när ledaren haft flera fruar och barn. Det kan även bli konflikt när flera folkgrupper gör anspråk på samma mark – i ett sådant fall kan respektive folkgrupp ha sin egen kandidat. Liknande situationer kan exempelvis uppstå vid folkomflyttningar, såsom internflyktingrörelser.³⁵

RVI rapporterar att traditionella ledare på den administrativa nivån gruppering (*chef de groupement*) utses av den högste ledaren, hövdingen.³⁶

Forskaren Holly Dunn skriver att ledare för nyumba kumi, en mycket liten administrativ enhetsform inom en kommun eller stad (t.ex. Goma), kan vara del av det traditionella hövdingadömesystemet. Vissa av dessa ledare är dock utsedda av lokala administratörer, andra väljs ut lokalt.³⁷

Nedan följer exempel på enskilda folkgruppers förfaranden gällande tillsättning av traditionella ledare.

Enligt den etniska gruppen bafulirus sedvänjor har den förstfödde sonen successionsrätt till mwami-befattningen. Enligt en källa är det, hos bafuliru, frågan om den

³² Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 17, [url](#)

³³ Politisk analytiker i Goma, möte med Lifos i Goma, 2015-10-05

³⁴ Internationell organisation, möte med Lifos i Goma, 2015-10-05

³⁵ Sida i Kinshasa, möte med Lifos i Kinshasa, 2015-10-01

³⁶ RVI, A microcosm of militarization. Conflict, governance and armed mobilization in Uvira, South Kivu, 2016, [url](#)

³⁷ enheten omfattar tio hus. Dunn, Holly, Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC, Journal of Intervention and Statebuilding, april 2020,, s.201–220, [url](#) samt [url](#)

första fruns första son. Mwamin utnämns av *banjoga* ("sedvänjornas väktare"). Efter föregående ledares död i december 2012 erkändes Ndare Sima III Kalingishi Adam som ny mwami genom ministerdekret. Han utnämndes av banjoga. Bafulirus hövdingadöme (*chefferie de Bafuliru*) ligger i territoriet Uvira i Sydkivu.³⁸

Det finns exempel på hur regeringen i Kinshasa påverkat tillsättningen av bafuliruledare. Efter beslut från regeringen kom Uviras territorieadministration 2004 att frånta mwami Ndabagoye den sedvanerättsliga makten över Ruzizislättens hövdingadöme i Sydkivu. Ndabagoye var etnisk barundier och f.d. medlem av *Rassemblement congolais pour la démocratie* (RCD). Den bakomliggande orsaken uppges ha varit regeringens strävan efter att få bort f.d. RCD-medlemmar från makten. I stället tillsattes en bafuliru på positionen.³⁹

Vad gäller banyabwisha⁴⁰ i Nordkivu, territoriet Rutshuru, valdes Jean-Baptiste Katurebe Ndeze till mwami för hövdingadömet Bwisha i mars 2020. Hans företrädare hade anklagats av banyabwisha-befolkningen för misskötsel och tvingades sedan av civilsamhället och delar av den egna familjen att lämna befattningen. Den traditionella makten är här ärftlig. Mwamin utser efterträdare vid sin död eller så väljs en av hans söner av ett råd bestående av mwamins familj. Relationen mellan den sedvanerättsliga myndigheten och befolkningen i hövdingadömet rapporteras vara reglerad i en lokal författning, *Constitution de la Principauté Bwisha*, som antogs 1920 av mwamin Ndeze Daniel Rugabo II.⁴¹

I en rapport till DRK:s statschef i oktober 2024 förkastade ovan nämnde Jean-Baptiste Katurebe Ndeze, dvs. Bwishas legitime traditionelle ledare, den väpnade gruppen M23:s tillsättning av Patrick Nzeke på positionen. Ndeze, som även är vice-minister för sedvanerättsliga frågor, kallade händelsen för en grav överträdelse av de sedvanerättsliga reglerna. Regeringen gick sedermera på Ndezes linje och uppgav att den av M23 nyutnämnde var en "skenledare".⁴²

En kongolesisk samtalspartner menade i juni 2025 att man i provinsen Tshopo, till skillnad från Nord- och Sydkivu, inte använder begreppet mwami. För traditionell ledare finns begreppet "chef".⁴³ Vidare rapporteras det i provinsen förekomma att en kommitté (De vises kommitté/Comité de Sages) är inblandad i tillsättning av nya traditionella ledare. Kommittén uppges vid en traditionell ledares död kunna

³⁸ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#); EU, European Union Agency for Asylum (EUAA), Democratic Republic of Congo (DRC) 1. Information on the process/practice of becoming a traditional chief in the Kinshasa province-and how this title of 'chief' is passed along or inherited (2015-2019) 2. Information on the potential consequences faced by a person who refused to become a traditional chief (2015-2019), 2019-12-19, [url](#)

³⁹ ICG, Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, s. 5, [url](#)

⁴⁰ När gränserna för vad som utgör Demokratiska republiken Kongo drogs under kolonialtiden inkorporerades hutudominerade områden vid Rutshuru som angränsar Rwanda. Idag benämns den kinyarwandalande hutubefolkningen runt Rutshuru i Nordkivu i allmänhet banyabwisha. Se International Refugee Rights Initiative (IRRI), Who Belongs Where? Conflict, Displacement, Land and Identity in North Kivu, Democratic Republic of Congo, mars 2010, [url](#)

⁴¹ Frankrike, Office français de protection des réfugiés et apatrides (OFPRA), République démocratique du Congo: L'autorité coutumière et le mariage chez les Banyabwisha, 2021-08-25, [url](#)

⁴² FN, Radio Okapi, Nord-Kivu: Mwami Ndeze Katureve dénonce l'intronisation d'un chef coutumier par le M23 à Bwisha, 2024-10-10, [url](#)

⁴³ Forskare, Université de Kisangani, avdelningen för internationella relationer, Kisangani, Tshopo, Demokratiska republiken Kongo, samtal med Migrationsanalys i Prag, 2025-06-26/27

utse vilken medlem av den tidigare ledarens familj som helst till efterträdare. I provinsen förekommer också traditionella klanledare – underställda ledaren för gruppering (chef de groupement).⁴⁴

I provinsen Bas-Uélé, enligt samma kongolesiska samtalspartner, utses traditionella ledare (kallade *chef* som i Tshopo) av les Sages.⁴⁵

Lokala konflikter relaterade till sedvanerättslig auktoritet rapporteras vara vanligt förekommande i DRK.⁴⁶ Migrationsanalys har dock mycket begränsad information om eventuell tvångstillsättning av traditionella ledare. NRC i Goma uppgav 2015 att man inte hört talas om att personer tvingats bli mwami.⁴⁷ En annan källa i samma stad hade inte hört att någon skulle ha hamnat i problem för att ha vägrat ärva mwami-befattningen.⁴⁸ En av kanadensiska Immigration and Refugee Board of Canadas källor menade 2010 att det var ovanligt att traditionella ledare frivilligt avsäger sig sin sedvanerättsliga makt då positionen både ger välstånd och prestige.⁴⁹

2. Traditionella ledares uppgifter, befogenheter och förhållande till den statliga myndighetsstrukturen

2.1 Nationell lagstiftning

Grundlagen stipulerar att den sedvanerättsliga auktoriteten är skyldig att främja nationell enighet och sammanhållning.⁵⁰ Auktoriteten utövas av traditionella ledare som har sin status fastställd i lag.⁵¹

Tidigare nämnd lag nr 15/015 av den 25 augusti 2015 uppges implementera grundlagens krav på den sedvanerättsliga auktoriteten som grund för traditionella värderingar.⁵² 2015 års lag medför även att traditionella ledare med hävdvunna rättigheter ges administrativa ansvarsområden.⁵³ De traditionella ledarna rapporteras därmed ha en dubbel funktion som är erkänd av lagstiftningen: de innehar både en

⁴⁴ Demokratiska republiken Kongo, Provinsen Tshopo, Paysage de Yangambi, Plan de gestion quinquennal de la faune dans le paysage de Yangambi. Rapport final, juin 2024, s. 5–6, <https://www.cifor-icraf.org/publications/pdf/reports/9242-Yangambi-Report.pdf>

⁴⁵ Forskare, Université de Kisangani, avdelningen för internationella relationer, Kisangani, Tshopo, Demokratiska republiken Kongo, samtal med Migrationsanalys i Prag, 2025-06-26/27

⁴⁶ Congo Research Group, Setting Fire to Your Own House, juli 2018, s. 22, [url](#)

⁴⁷ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, 2015-10-05

⁴⁸ Politisk analytiker i Goma, möte med Lifos i Goma 2015-10-05

⁴⁹ Kanada, Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), Democratic Republic of Congo: Customary chiefs, including their authority, regions where they are present and their legal recognition; how to become a customary chief, including the need for human sacrifice; consequences of refusing to become a customary chief; state protection, 2014-05-20, [url](#)

⁵⁰ Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: [url](#) Constitute, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

⁵¹ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 8, [url](#)

⁵² Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, inledningen, [url](#)

⁵³ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, inledningen, artikel 8, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitute, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

sedvanerättslig och en administrativ befattning. Det gör att deras auktoritet, åtminstone formellt, inte löper parallellt med statsmakten utan har blivit en integrerad del av den.⁵⁴ Vad gäller deras funktion i praktiken, se [avsnitt 2.2](#).

Lag nr 15/015 uppges bekräfta den traditionella ledarens beskyddande roll avseende kulturell identitet och moraliska traditionella värden. Den ska också erkänna den sedvanerättsliga auktoritetens rätt att bli konsulterad av offentliga myndigheter samt fastställa den traditionella ledarens skyldigheter. Artikel 10 i lag nr 15/015 föreskriver att den traditionella ledaren upprätthåller sedvänjor och säkerställer att hans jurisdiktion fungerar väl.⁵⁵

Lagstiftningen stadgar att en traditionell ledare ansvarar för att leda en sedvanerättslig enhet (*entité coutumière*).⁵⁶ Lag nr 15/015 föreskriver att ledarna ska utöva den sedvanerättsliga auktoriteten i de administrativa enheterna hövdingadöme (*chef-ferie, chieftaincy*)⁵⁷, gruppering (*groupement*) och by (*village*). Utövandet ska vara organiserat utifrån lokal sedvänja.⁵⁸

Traditionella ledare verkar därmed på olika administrativa nivåer och då även inom en inbördes hierarki. Ju större område ledaren företräder, desto mer betydelsefullt.⁵⁹ Ledaren för en gruppering är till exempel underställd ledaren för hövdingadömet.⁶⁰ Lag nr 15/015 stadgar också att ledaren som företräder en lägre enhet är skyldig ledaren för en högre lydnad och respekt.⁶¹

Det förekommer även traditionella ledare i andra administrativa enheter än de som omnämns i lag nr 15/015. Det är dock oklart för Migrationsanalys i vilken mån detta regleras i annan lagstiftning.⁶²

⁵⁴ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#); Thill, Michel & Cimanuka, Abel, Governing local security in the eastern Congo. Decentralization, police reform and interventions in the chieftaincy of Bukavu, Rift Valley Institute & VNG International, februari 2020, s. 26, [url](#)

⁵⁵ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, inledningen och artikel 10, [url](#)

⁵⁶ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, artikel 1, [url](#); Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, artikel 207, 2006-02-18, [url](#), engelsk översättning: Constitutive, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, [url](#)

⁵⁷ Administrativt är chefferie på samma nivå som sektor (secteur). Hierarkien från provins till bynivå i den kongolesiska administrationen är: Province – Territoire – Secteur/Chefferie – Groupement – Village. Därtill och som del av en decentraliseringsprocess har städer (ville) och kommuner (commune) blivit autonoma administrativa enheter. Se: Congo Research Group, Setting Fire to Your Own House, juli 2018, s. 3, [url](#) och RVI, All Authorities Have Eaten. A History and Political Economy of Urban Land in Bukavu, 2023-03-01, [url](#)

⁵⁸ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, artikel 3, [url](#)

⁵⁹ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, Demokratiska republiken Kongo, 2015-10-05

⁶⁰ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, Demokratiska republiken Kongo, 2015-10-05

⁶¹ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, artikel 24, [url](#)

⁶² FN, OCHA, Quartiers de la ville de Goma (RDC) / Goma city's quarters (DRC) uppdaterat 2021-05-27, [url](#); Institut Supérieur de Développement Rural, Kujirakwinja, Deo, La problématique du lotissement dans la ville de Goma. Cas des quartiers Keshero et Katoyi, 2002, [url](#); RVI, Insecurity in Goma: Experiences, actors and responses, 2019-08-13, s. 46–47, 64, [url](#); Dunn, Holly, Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC. Journal of Intervention and Statebuilding, april 2020, s.201–220, [url](#)

Av artiklarna 25 till 27 i lag nr 15/015 framgår bland annat att den traditionella ledaren kan vara observatör vid aktiviteter anordnade av politiska partier inom dennes jurisdiktion. Ledaren ska dock vara opolitisk och kan inte delta i någon aktivitet mot de offentliga myndigheterna. Vidare ska den hantera sedvanerättsliga konflikter som uppstår mellan olika samhällen inom dennes administrativa enhet. Ledaren ska även informera sin överordnade eller hierarki om det.⁶³

Enligt artikel 29 är den traditionella ledarens funktion oförenlig med följande aktörers funktioner: 1) medlem av de väpnade styrkorna/polisen, 2) karriärsansvarig för statlig offentlig tjänst, 3) domare, 4) medlem av politiska partier, 5) ledamot av presidiet i rådgivande organ, 6) ledamot av det verkställande kollegiet i en decentraliserad territoriell enhet, och 7) fast anställd. Bestämmelsen i punkt 6 gäller inte ledaren för ett hövdingadöme/chefferie (avseende hövdingadömets verkställande kollegium).⁶⁴

2.2 Uppgifter, befogenheter och förhållande till statsmakten i praktiken

2.2.1 Allmänt

Angående traditionella ledares roll och inflytande, med fokus på Nord- och Syd-kivu, skriver RVI:

Most chiefs have significant power within their own constituencies. Although their rule is sometimes arbitrary, predatory and contested, chiefs continue to be perceived as relatively legitimate authorities in large parts of the Kivus. Amongst others, they are seen as the representatives of certain ethnic groups, incarnating and guaranteeing their collective identity, history, customs and access to land and resources.⁶⁵

NRC i Goma, Nordivu, uppgav 2015 att det i byar, vid sidan om den traditionella ledaren, kan finnas en person som är utsedd av Kinshasa. Frågan är då vem som leder vem. Legalt, menade NRC, är det territoriets administratör (*administrateur de Territoire*), men i praktiken den traditionella ledaren som kan agera ledare och är erkänd av samhället. Den traditionella ledaren är byns institutionella minne, även om han inte alltid är en äldre man. NRC exemplifierade med att det i Pingu i Nordkivu fanns en vice-administratör som i närvaron av mwamin inte kunde säga att han var ledare i byn, eftersom mwamin var den verklige ledaren som befolkningen följde. NRC uppgav även att de behövde besöka mwamin när de skulle välja ut sårbara personer som skulle få någon form av stöd.⁶⁶ RVI skriver att

⁶³ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, artikel 25–27, [url](#)

⁶⁴ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, artikel 29, [url](#)

⁶⁵ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#)

⁶⁶ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, Demokratiska republiken Kongo, 2015-10-05

mwamin innehar dubbla positioner i hövdingadömet, en som traditionell ledare och en som förhållandevis autonom administratör.⁶⁷

NRC i Goma underströk att etnicitet är en mycket viktig faktor i östra DRK. Den traditionella makten, mwamin, är baserad på etnicitet och finns generellt nära individen, vilket är ett incitament att vända sig till den. Den formella makten kan vara långt bort, inte minst på landsbygden. Även bristande förtroende för statsmakten på grund av korruption uppgavs kunna leda till att befolkningen vänder sig till traditionella ledare (se även [avsnitt 2.2.3](#) om traditionella samhällens tillämpning av normer som de antagit lokalt). Traditionella ledare kan samtidigt bli måltavla om de har bett om för mycket i tribut eller givit för mycket privilegier till somliga på bekostnad av andra.⁶⁸

International Crisis Group skriver att det efter tidigare president Mobutus styre uppstått förseningar i återuppbyggnaden av kongolesisk administration på lokal-nivå. Utvecklingen medförde att traditionella ledare i praktiken kom att ersätta statliga administrationer på platser där dessa antingen var frånvarande eller oförmögna att utöva sin roll. De fyllde ett vakuum som statsmakten hade lämnat efter sig. Traditionella ledare har sedan fortsatt fylla funktioner som folklig respons till statens frånvaro i stora delar av DRK.⁶⁹

I hövdingadömet Basile (i provinsen Sydkivu, territoriet Mwenga) har man i avsaknad av andra beslutande organ ett förvaltningsråd (*Conseil Administratif*). Rådet består av administrativa ledare och traditionella ledare på gruppering-nivå och sammanträder en gång i månaden under mwamins ordförandeskap, dvs. detta hövdingadömes högste traditionella ledare. Förvaltningsrådet fattar beslut om budget, granskar och löser konflikter om mark, arv och andra traditionella frågor. Alla utvecklingsinitiativ och alla former av investeringar kräver mwamins godkännande. Detta gäller alla ekonomiska sektorer.⁷⁰

På grund av exempelvis gränsdragningstvister och folkomflyttningar förekommer det att folkgrupper och klaner inte erkänner traditionella ledares auktoritet över vissa områden. I nyss nämnda hövdingadöme Basile finns det på flera ställen befolkning som inte erkänner hövdingadömet mwami. Det har fått följden att de aktuella, underordnade, administrativa enheterna (grupperingar) i praktiken är autonoma.⁷¹

Det framgår vidare av rapporteringen att traditionella ledare kan vara sysselsatta inom områden såsom markförvaltning, rättsskipning/medling, säkerhet och politik.

⁶⁷ Thill, Michel & Cimanuka, Abel, Governing local security in the eastern Congo. Decentralization, police reform and interventions in the chieftaincy of Buhavu, Rift Valley Institute & VNG International, februari 2020, s. 26, [url](#); RVI, A microcosm of militarization. Conflict, governance and armed mobilization in Uvira, South Kivu, 2016, s. 13, [url](#)

⁶⁸ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, Demokratiska republiken Kongo, 2015-10-05

⁶⁹ ICG, Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, s.16–17, [url](#)

⁷⁰ Governance In Conflict Network (GIC)/Conflict Research Group (CRG), Economie politique de la chefferie de Basile en territoire de Mwenga (Sud-Kivu), januari 2025, s. 13–14, [url](#)

⁷¹ GIC/CRG, Economie politique de la chefferie de Basile en territoire de Mwenga (Sud-Kivu), januari 2025, s. 20, [url](#)

2.2.2 Markförvaltning

Mark är en faktor som är förknippad med traditionella ledare. I Syd- och Nordkivu har den högste traditionelle ledaren utgjort en grundpelare för landsbygdssamhällets ordning. Den högste traditionelle ledaren har varit förvaltare av gemensam mark knuten till det etniskt baserade samhället, den etniska gruppen. Enligt systemet har ledaren haft makten att tilldela brukarrätten till samhällets befolkning, vilken i sin tur betalat tribut till honom. För en lantbrukarfamilj har systemet inneburit social integration och säkerhet. För ledaren har det medfört makt.^{72 73}

Den belgiska kolonialmakten kom sedan att använda systemet med gemensamt ägande som grund för sin version av indirekt styre i DRK. Belgien bestämde att all vakant mark skulle läggas under kolonialstaten och introducerade även privat ägande. År 1973, under president Mobutus styre, följde därefter lagstiftning som föreskrev att all mark (inklusive den under sedvanerättslig kontroll) blev statlig egendom och integrerade den traditionella ordningen på landsbygden till ett urbant kontrollerat politiskt system. Lagen avskaffade sedvanerätt som legitim källa till markrättigheter i samband med överföring av mark, utan att ge någon rättslig status till mark som innehafts enligt sedvana.⁷⁴

Utvinning av mark från systemet med sedvanerättsligt ägande uppges ha slitit sönder den sociala strukturen som var baserad på det – dvs. nätverket av ömsesidigt beroende som byggde på hänsynsfullt brukande och omfördelning av arrenden över tid.⁷⁵

Trots omdaning under 1970- och 80-talet har traditionella ledare fortsatt att spela en viktig roll i systemet för markinnehav.⁷⁶ RVI uppgav 2023 att det särskilt var i landets östra hövdingadömen som de traditionella ledarna förblev betydelsefulla auktoriteter och kunde behålla mycket av sitt inflytande över marken och dess fördelning.⁷⁷ NRC signalerade 2015 att mwamier har auktoritet och kan bestämma om markfördelning. De är viktiga vid marktvister, såsom när internflyktingar återvänder och det blir oenighet om jorden. Bland annat kan de ha kännedom om t.ex. i vilken mån släktled bott på en och samma plats.⁷⁸ Mwamin uppges förkroppsliga den etniska gruppens gemensamma sedvänjor och tillgång till land.⁷⁹ Mwamin kan också liksom staten uppta en form av skatt, men inte systematiskt och det är inte alltid pengar; det kan exempelvis vara en kyckling.⁸⁰ RVI rapporterade likaledes 2018 att traditionella ledare i Syd- och Nordkivu tar emot sedvanerättslig skatt.⁸¹

⁷² Vlassenroot, Koen & Raeymaekers (Ed:s), Conflict and social transformation in eastern DR Congo, Academia Press Scientific Publishers, 2004, s. 83–84, [url](#)

⁷³ Vad gäller kinyawaranda-talande immigranter se: Vlassenroot, Koen & Raeymaekers (Ed:s), Conflict and social transformation in eastern DR Congo, Academia Press Scientific Publishers, 2004, s. 83–86, [url](#)

⁷⁴ Vlassenroot, Koen & Raeymaekers (Ed:s), Conflict and social transformation in eastern DR Congo, Academia Press Scientific Publishers, 2004, s. 84–86, [url](#)

⁷⁵ Vlassenroot, Koen & Raeymaekers (Ed:s), Conflict and social transformation in eastern DR Congo, Academia Press Scientific Publishers, 2004, s. 84–86, [url](#)

⁷⁶ ICG, Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, s. 16, [url](#)

⁷⁷ RVI, All Authorities Have Eaten. A History and Political Economy of Urban Land in Bukavu, 2023-03-01, s. 22, [url](#)

⁷⁸ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, Demokratiska republiken Kongo, 2015-10-05

⁷⁹ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#)

⁸⁰ Norwegian Refugee Council, möte med Lifos i Goma, Demokratiska republiken Kongo, 2015-10-05

⁸¹ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#)

ICG har rapporterat att de traditionella ledarna spelar en viktig roll i markförvaltningen även om de endast har en rådgivande roll. Bland annat beviljar de mark, inkasserar markskatt och medlar i marktvister. I marktvister är de både markadministratörer och domare. Alla dessa funktioner saknar enligt ICG rättslig grund, men de utgör ett folkligt svar på statens frånvaro.⁸² I lag nr 15/015 av den 25 augusti 2015, som alltså tillkom efter ICG:s rapport, stipuleras i artikel 10 att traditionella ledare ska säkerställa skydd av mark tillhörande lokala samhällen (artikel 10). I artikel 36 regleras traditionella ledares inblandning i medling, förlikning och skiljedom vid sedvanerättsliga tvister.⁸³

Vidare enligt ICG har traditionella ledare ofta överskridit sina befogenheter genom att ge, ta bort och sälja mark enligt eget tycke. Det är också upphovet till många markkonflikter runt om i landet.⁸⁴

2.2.3 Rättsskipning och sedvanerätt

Det kongolesiska rättssystemets allmänna karaktäristik liknar det belgiska rättssystemet eftersom DRK ärvt sin lagstiftning från den belgiska kolonialmakten. Men även sedvanerätt (*customary law, tribal law*) ligger till grund för systemet.⁸⁵

Ungefär 55 procent av befolkningen i DRK uppskattades bo på landsbygden 2020 och i de mångskiftande traditionella samhällena reglerar lokal sedvanerätt både familjelagstiftning (såsom äktenskaps- och skilsmässolagar) och äganderätt, inte minst arvs- och markinnehavssystem. Även om författningen underordnar sedvanerätten statlig lagstiftning, uppges sedvanerätten avgöra 75 procent av tvisterna i DRK.⁸⁶

Dunia P. Zongwe, François Butedi och Phebe Mavungu Clément definierar sedvanerätt som ett allmänt system av normer som antagits av legitima lagstiftande organ (dvs. patriarker, familjeråd, klanråd och traditionella ledare). En annan utmärkande egenskap hos sedvanerätt uppges vara att den inte är allmänt tillämplig, utan endast gäller för de traditionella samhällena där den har sitt ursprung.⁸⁷

Vidare skriver Zongwe, Butedi och Mavungu Clément att traditionella ledare medlar och löser tvister i traditionella samhällena även om de inte ingår i det statliga rättssystemet.⁸⁸ Lagen tillåter sedvanerättsliga domstolar att verka i olika delar av

⁸² ICG, Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, s. 17, [url](#)

⁸³ Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-15, artikel 10, 36, [url](#)

⁸⁴ ICG, Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, [url](#)

⁸⁵ GlobaLex, Dunia P. Zongwe, François Butedi and Phebe Mavungu Clément, Overview of the Legal System of the Democratic Republic of the Congo (DRC) and Research, uppdaterad i juli/augusti 2020, [url](#)

⁸⁶ GlobaLex, Dunia P. Zongwe, François Butedi and Phebe Mavungu Clément, Overview of the Legal System of the Democratic Republic of the Congo (DRC) and Research, uppdaterad i juli/augusti 2020, 2. Overview of the Congolese Legal System [url](#)

⁸⁷ GlobaLex, Dunia P. Zongwe, François Butedi and Phebe Mavungu Clément, Overview of the Legal System of the Democratic Republic of the Congo (DRC) and Research, uppdaterad i juli/augusti 2020, [url](#)

⁸⁸ GlobaLex, Dunia P. Zongwe, François Butedi and Phebe Mavungu Clément, Overview of the Legal System of the Democratic Republic of the Congo (DRC) and Research, uppdaterad i juli/augusti 2020, [url](#); GIC/CRG, Economie politique de la chefferie de Basile en territoire de Mwenga (Sud-Kivu), januari 2025, s. 13-14, [url](#)

landet i väntan på att fler magistratsdomstolar (*tribunal de paix*)⁸⁹ inrättas.⁹⁰ Finns ingen magistratsdomstol går man till mwamin, som en samtalspartner uttryckte det.⁹¹ En källa i Goma signalerade att mwamier fyller det tomrum som råder då det officiella rättsväsendet inte når ut till alla områden.⁹²

Traditionella ledare kan som exempel vara inblandade i medling när det gäller frågan om en kvinna ska tillåtas återvända till sitt samhälle efter en tid som förskjutet på grund av att hon utsatts för våldtäkt. Familjens och samhällets reaktion vid våldtäkt varierar och så även utefter de många olika etniska gruppernas respektive traditionella kultur.⁹³

Forskaren Holly Dunn har å sin sida rapporterat att det sedvanerättsliga systemet att vända sig till mwamier och andra traditionella etniska ledare i frågor om tvistlösning/medling finns kvar, men är inte nödvändigtvis dominerande, särskilt inte i städerna. Även icke-traditionella ledare uppges i praktiken vara inblandade i dessa frågor:

Administrative chefs have adopted a role beyond their job description [i Décret Loi 081 av den 2 juli 1998] – that of mediator. [...] Mediation and dispute resolution work is conventionally associated with traditional chefs, not state chefs who have come to adopt this role. [...] The reason I bring these actors into the discussion of emergent hybrid legality is that, in practice, chefs mediate disputes at the level of their authority. Most of these chefs are state actors, not part of the traditional chefferie, but their role is not as an official of the state legal system (such as a judge or magistrate), but rather as a government functionary. Others are chosen by the community and are neither government actors nor traditional leaders. Indeed, the line between state and tradition is difficult to draw [...].

In practice, chefs take on the role of resolving disputes that might otherwise go to the Tripaix. [...] the Tribunal de Paix, which is essentially a small claims court or justice of the peace. [...] In sum, these chefs, at various levels, are neither traditional authorities nor legal officials. They are hybrid authorities that have taken on the role of mediators in response to popular needs and the realities of their particular location. This is not a duty explicitly outlined in the Décret-Loi 08. However, as the

⁸⁹ Magistratsdomstolarna är del av det statliga rättssystemet. Se: Dunn, Holly, Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC, *Journal of Intervention and Statebuilding*, april 2020, s. 9-12, 17, [url](#)

⁹⁰ GlobalLex, Dunia P. Zongwe, François Butedi and Phebe Mavungu Clément, Overview of the Legal System of the Democratic Republic of the Congo (DRC) and Research, uppdaterad i juli/augusti 2020, [url](#)

⁹¹ Västerländsk ambassad i Kinshasa, möte i Kinshasa, 2015-10-02

⁹² Internationell organisation, möte i Goma, 2015-10-05

⁹³ Migrationsverket, Landinformation: Säkerhetssituationen i östra Demokratiska republiken Kongo (version 1.0), 2020-06-15, s. 48, [url](#)

chef adjoint noted, it is something that helps the local population avoid going to the police or Parquet. [...] The Parquet is similar to the office of the prosecutor.⁹⁴

2.2.4 Säkerhet

En traditionell ledare kan även vara involverad i ett samhälles säkerhet. Forskaren Michel Thill och advokaten Abel Cimanuka Kajuci skriver:

As ETDs [decentralized territorial entities], chieftaincies enjoy budgetary autonomy and have a range of new responsibilities. The mwami, for example, wears two hats, one as the traditional chief and one as relatively autonomous administrator. In other words, this means that the mwami is responsible for organizing and co-financing security in that administrative territory, playing an active role in security governance.⁹⁵

Somliga traditionella ledare är mycket aktiva i säkerhetsfrågor, andra är mer motvilliga. Hur stor roll traditionella ledare har gällande lokal säkerhet beror även på deras individuella ledarskap.⁹⁶

Traditionella ledare kan också vara involverade i lokala försvarsgrupper. Instabila säkerhetslägen har föranlett uppkomsten av väpnade och bybaserade försvarsgrupperingar. Deras medlemmar uppges vanligtvis utföra sina säkerhetsrelaterade uppgifter på deltid (t.ex. nattpatrullering), vid sidan om deras ordinarie sysselsättning, och kunna bo kvar i sina hem. De lokala försvarsgrupperna tenderar ytterst vara underkastade den sedvanerättsliga auktoriteten, även om det inte gäller samtliga grupper.⁹⁷

Försvarsgrupperna är i allmänhet tolererade av statliga säkerhetsstyrkor och kan samarbeta med armén under militära operationer. Trots bidrag till stärkt säkerhet uppges de dock ha blivit allt mer problematiska. Det finns uppgifter om att de stör polisens arbete, ibland samarbetar med kriminella eller mai-mai-grupper samt används av traditionella ledare och bybor vid uppgörelser och dispyter.⁹⁸

Utan att närmre specificera aktörerna rapporterar RVI att traditionella ledare kan bli satta under stark press från väpnade grupper som opererar i deras områden, men det förekommer att de även kan utöva visst inflytande över grupperna, särskilt om de har samma etniska bakgrund. En anledning till detta är att ledare kan underlätta

⁹⁴ Dunn, Holly, Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC, *Journal of Intervention and Statebuilding*, april 2020, s. 9-12, 17, [url](#)

⁹⁵ Thill, Michel & Cimanuka, Abel, Governing local security in the eastern Con-go. Decentralization, police reform and interventions in the chieftaincy of Buhavu, Rift Valley Institute & VNG International, februari 2020, s. 26, [url](#)

⁹⁶ Thill, Michel & Cimanuka, Abel, Governing local security in the eastern Con-go. Decentralization, police reform and interventions in the chieftaincy of Buhavu, Rift Valley Institute & VNG International, februari 2020, s. 26, [url](#)

⁹⁷ RVI, A microcosm of militarization. Conflict, governance and armed mobilization in Uvira, South Kivu, 2016, s. 25-27, 52-53, [url](#)

⁹⁸ RVI, A microcosm of militarization. Conflict, governance and armed mobilization in Uvira, South Kivu, 2016, s. 9, 52-53, [url](#)

väpnade grupperns aktiviteter, genom att exempelvis samla in bidrag från lokalsamhället eller instruera sina underlydande att inte samarbeta med armén (Forces armées de la République démocratique du Congo – FARDC).⁹⁹

3.2.5 Politik

Lag nr 15/015 av den 25 augusti 2015 stadgar att traditionella ledare ska vara opolitiska och inte delta i aktiviteter mot myndigheterna (se [avsnitt 2.1](#)). I praktiken förekommer det dock att de är inblandade i politik. RVI skriver:

[...] chiefs have the capacity to mobilize and influence their constituencies, qualities that are in high demand among politicians, especially in electoral times. It is therefore no coincidence that the periodic national conference of customary chiefs is often organized on the eve of elections, as occurred in 2011.¹⁰⁰

I sammanhanget noterar Migrationsanalys att de traditionella ledarnas forum ANATC i december 2023 begärde att få delta i inkluderandet av traditionella ledare i provinsiella och nationella församlingar. Ordföranden för ANATC uppgav att detta skulle ske enligt sedvänja och att forumet skulle samlas till nationell konklav för att utse de ledare som skulle inkluderas. Ordföranden påpekade samtidigt att de traditionella ledare som väljs in av de politiska partierna blir direkt politiska, trots att de borde förbli opolitiska.¹⁰¹

ICG rapporterar att förseningar i uppbyggnaden av statlig administration tillåtit traditionella ledare att fylla det politiska utrymmet och göra sig till en oundgänglig mellanled mellan stat och befolkning. Samtidigt uppgavs ledarna föra med sig långvariga etniska konflikter – ofta baserade på marktvister.¹⁰²

I Nord- och Sydkivu uppges det vara vanligt att traditionella ledare ingår i lokala, provinsiella och nationella elitnätverk. Vissa är ledamöter av provinsparlament.¹⁰³

DRK:s tidigare president Joseph Kabila, som på nytt börjat figurera i kongolesisk politik, höll i maj 2025 ett möte med ett trettiotal traditionella ledare. Bland de senare kan nämnas: Bwishas mwami Ndeze, hundes mwami Kalinda, hövdingadömet Bashalis mwami Bashali Mokoto, hövdingadömet Bukumus mwami samt en representant för hövdingadömet Bwitos mwami Kikandi.¹⁰⁴ Diskussionerna ska bland annat ha rört säkerhet, utveckling, relationen mellan sedvanerättslig respektive modernare maktutövning samt internflyktingar i ledarnas respektive zoner.¹⁰⁵

⁹⁹ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#)

¹⁰⁰ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#)

¹⁰¹ FN, Radio Okapi, Elections 2023: l'ANTC sollicite son implication dans la cooptation des chefs coutumiers, 2023-12-18, [url](#)

¹⁰² ICG, Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, [url](#)

¹⁰³ RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, [url](#)

¹⁰⁴ Ytterligare namn på traditionella ledare hittas här: Frankrike, OFPRA, République démocratique du Congo: L'autorité coutumière et le mariage chez les Banyabwisha, 2021-08-25, s. 3–4, [url](#)

¹⁰⁵ Radio France Internationale (RFI), RDC: à Goma, Joseph Kabila poursuit ses rencontres et discute avec les autorités traditionnelles, 2025-05-31, [url](#)

Ett annat exempel på traditionella ledare som engagerat sig politiskt är mwami Kalenga Riziki Lwango Lucien i hövdingadömet Basile (Sydkivu). Han är medlem av president Félix Tshisekedis parti *l'Union pour la Démocratie et le Progrès social* (UDPS) och ses lokalt som en viktig allierad till presidenten. Även mwamins fru, drottning Ishimba, är politiskt verksam. Bland annat är hon listad som rådgivare till Sydkivus guvernör.¹⁰⁶

¹⁰⁶ GIC/CRG, Economie politique de la chefferie de Basile en territoire de Mwenga (Sud-Kivu), januari 2025, s. 13–14, [url](#)

Källförteckning

Elektroniska källor

Britannica, Democratic Republic of the Congo, 2025-06-01, <https://www.britannica.com/facts/Democratic-Republic-of-the-Congo> (hämtad 2025-10-22)

Congo Research Group, Setting Fire to Your Own House, juli 2018, <http://congo-researchgroup.org/wp-content/uploads/2018/07/Setting-Fire-to-your-Own-House-CRG-FINAL.pdf> (hämtad 2025-06-11)

Demokratiska republiken Kongo, Provinsen Tshopo, Paysage de Yangambi, Plan de gestion quinquennal de la faune dans le paysage de Yangambi. Rapport final, juin 2024, s. 5–6, <https://www.cifor-icraf.org/publications/pdf/reports/9242-Yangambi-Report.pdf> (hämtad 2025-12-08)

Demokratiska republiken Kongo, Constitution du 18 février 2006, 2006-02-18, <https://natlex.ilo.org/dyn/natlex2/natlex2/files/download/73054/Constitution.pdf> samt (engelsk översättning) Constitute, Congo (Democratic Republic of the) 2005 (rev. 2011), 2012, https://www.constituteproject.org/constitution/Democratic_Republic_of_the_Congo_2011 (hämtad 2025-10-22)

Demokratiska republiken Kongo, Loi n°15/015 du 25 août 2015 fixant le statut des chefs coutumiers, 2015-08-31, <https://www.leganet.cd/Legislation/Droit%20Public/Administration.ter/Loi%2015.015.2015.html> (hämtad 2025-06-02)

Dunn, Holly., Emergent Hybrid Legality: A Study of Legal Encounters in the DRC. Journal of Intervention and Statebuilding, april 2020, <https://doi.org/10.1080/17502977.2020.1749795> samt <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/17502977.2020.1749795> (hämtad 2025-11-25)

EU, European Union Agency for Asylum (EUAA), Democratic Republic of Congo (DRC). Information on the process/practice of becoming a traditional chief in the Kinshasa province and how this title of ‘chief’ is passed along or inherited (2015-2019). Information on the potential consequences faced by a person who refused to become a traditional chief (2015-2019), 2019-12-19, https://www.ecoi.net/en/file/local/2021713/2019_12_DRC_Query_Traditional_Chief_Q40.pdf (hämtad 2025-06-10)

FN, Radio Okapi, Elections 2023: l’ANTC sollicite son implication dans la cooptation des chefs coutumiers, 2023-12-18, <https://www.radiookapi.net/2023/12/18/actualite/societe/elections-2023-lantc-sollicite-son-implication-dans-la-cooptation-des> (2025-10-21)

FN, Radio Okapi, Nord-Kivu: Mwami Ndeze Katureve dénonce l'intronisation d'un chef coutumier par le M23 à Bwisha, 2024-10-10, <https://www.radiookapi.net/2024/10/10/actualite/securite/nord-kivu-mwami-ndeze-katureve-denonce-lintronisation-dun-chef> (hämtad 2025-09-23)

FN, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), Quartiers de la ville de Goma (RDC) / Goma city's quarters (DRC) uppdaterat 2021-05-27, <https://data.humdata.org/dataset/quartiers-de-la-ville-de-goma-rtc-goma-city-s-quarters-drc> (hämtad 2025-09-23)

Frankrike, Office français de protection des réfugiés et apatrides (OFPRA), République démocratique du Congo: L'autorité coutumière et le mariage chez les Banyabwisha, 2021-08-25, https://www.ofpra.gouv.fr/libraries/pdf.js/web/viewer.html?file=/sites/default/files/ofpra_flora/2108_cod_banyabwisha_153042_web.pdf (hämtad 2025-06-11)

Goethe Institut, The Mwami Family, odatrad, <https://www.goethe.de/ins/za/en/kul/dis/fam/fdk/22211174.html> (hämtad 2025-06-02)

GlobalLex, Dunia P. Zongwe, François Butedi and Phebe Mavungu Clément, Overview of the Legal System of the Democratic Republic of the Congo (DRC) and Research, uppdaterad i juli/augusti 2020, https://www.nyulawglobal.org/globallex/democratic_republic_congo1.html (hämtad 2025-09-25)

Governance In Conflict Network (GIC)/Conflict Research Group (CRG), Economie politique de la chefferie de Basile en territoire de Mwenga (Sud-Kivu), januari 2025, https://www.gicnetwork.be/wp-content/uploads/2025/01/25_Economie-politique-de-la-Chefferie-de-Basile-en-territoire-de-Mwenga.pdf (hämtad 2025-10-21)

Institut Supérieur de Développement Rural, Kujirakwinja, Deo, La problématique du lotissement dans la ville de Goma. Cas des quartiers Keshero et Katoyi, 2002, https://www.memoireonline.com/09/10/3923/m_La-problematique-du-lotissement-dans-la-ville-de-Goma-cas-des-quartiers-Keshero-et-Katoyi8.html (hämtad 2025-09-23)

International Crisis Group (ICG), Understanding Conflict in Eastern Congo (I): The Ruzizi Plain, 2013-07-23, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=30661> (hämtad 2025-06-11)

International Refugee Rights Initiative (IRRI), Who Belongs Where? Conflict, Displacement, Land and Identity in North Kivu, Democratic Republic of Congo, mars 2010, <https://www.refworld.org/pdfid/53b3ddcca.pdf> (hämtad 2025-06-10)

Kanada, Immigration and Refugee Board of Canada (IRB), Democratic Republic of Congo: Customary chiefs, including their authority, regions where they are present and their legal recognition; how to become a customary chief, including the need for human sacrifice; consequences of refusing to become a customary chief; state protection, 2014-05-20, <https://irb-cisr.gc.ca/en/country-information/rir/Pages/index.aspx?doc=455814&pls=1> (hämtad 2025-10-22)

Migrationsverket, Landinformation: Säkerhetssituationen i östra Demokratiska republiken Kongo (version 1.0), 2020-06-15, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=44457> (hämtad 2025-09-16)

Radio France Internationale (RFI), RDC: à Goma, Joseph Kabila poursuit ses rencontres et discute avec les autorités traditionnelles, 2025-05-31, <https://www.rfi.fr/fr/afrique/20250531-rdc-%C3%A0-goma-joseph-kabila-poursuit-ses-rencontres-et-discute-avec-les-autorit%C3%A9s-traditionnelles> (hämtad 2025-06-12)

Rift Valley Institute (RVI), A microcosm of militarization. Conflict, governance and armed mobilization in Uvira, South Kivu, 2016, <https://riftvalley.net/wp-content/uploads/2018/06/A-Microcosm-of-Militarization-by-Judith-Verweijen-RVI-PSRP-Usalama-Project-Report-2016.pdf> (hämtad 2025-10-10)

RVI, Customary power struggles in the Kivus: Looking beyond the local, 2018-06-21, <https://riftvalley.net/news/great-lakes/customary-power-struggles-kivus-looking-beyond-local/> (hämtad 2025-06-10)

RVI, Insecurity in Goma: Experiences, actors and responses, 2019-08-13, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=43627> (2025-06-11)

RVI, All Authorities Have Eaten. A History and Political Economy of Urban Land in Bukavu, 2023-03-01, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=47709> (hämtad 2025-07-08)

Stroeken, Koen, Medicinal Rule. A Historical Anthropology of Kingship in East and Central Africa, Berghahn Books, 2018, https://www.google.se/books/edition/Medicinal_Rule/LCxRD-wAAQBAJ?hl=sv&gbpv=1&dq=Mwami+%22Bantu+languages%22&pg=PA253&printsec=frontcover (hämtad 2025-06-02)

Thill, Michel & Cimanuka, Abel, Governing local security in the eastern Congo. Decentralization, police reform and interventions in the chieftaincy of Buhavu, Rift Valley Institute & VNG International, februari 2020, <https://riftvalley.net/wp-content/uploads/2020/02/Governing-local-security-in-the-eastern-Congo-by-Michel-Thill-and-Abel-Cimanuka-RVI-and-VNGi-report-2020.pdf> (hämtad 2025-06-12)

Utrikespolitiska Institutet (UI), Landguiden, Demokratiska republiken Kongo, Seder och bruk, uppdaterad/granskad 2024-12-16, <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/afrika/kongo-kinshasa/seder-och-bruk/> [betaltjänst], (hämtad 2025-10-27)

UI, Landguiden, Demokratiska republiken Kongo, Kongo-Kinshasa – Befolkning och språk, uppdaterad/granskad 2025-08-13, <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/afrika/kongo-kinshasa/befolkning-och-sprak/> [betaltjänst], (hämtad 2025-10-27)

Vlassenroot, Koen, South Kivu: identity, territory, and power in the eastern Congo. Usalama Project Report: Understanding Congolese Armed Groups, Rift Valley Institute, London, UK, 2013, https://eprints.lse.ac.uk/56585/1/Vlassenroot_South_Kivu_identity_territory_and_power_in_eastern_Congo_2013.pdf (hämtad 2025-06-02)

Vlassenroot, Koen & Raeymaekers (Red.), Conflict and social transformation in eastern DR Congo, Academia Press Scientific Publishers, 2004, https://www.google.se/books/edition/Conflict_and_Social_Transformation_in_Ea/Qerkap1eW-MAC?hl=sv&gbpv=1&dq=Mwami+%22congo%22&pg=PA84&printsec=frontcover (hämtad 2025-10-10)

Muntliga källor

Forskare, Université de Kisangani, avdelningen för internationella relationer, Kisangani, Tshopo, Demokratiska republiken Kongo, samtal med Migrationsanalys i Prag, 2025-06-26/27

Internationell organisation, möte med Lifos i Goma, 2015-10-05

Politisk analytiker i Goma, möte med Lifos i Goma, 2015-10-05

Sida i Kinshasa, möte med Lifos i Kinshasa, 2015-10-01

Västerländsk ambassad i Kinshasa, möte med Lifos i Kinshasa, 2015-10-02

MIGRATIONSVERKET'S FUNKTION FÖR LAND- OCH OMVÄRLDSANALYS

Den 1 maj 2019 inrättade Migrationsverket en ny funktion för land- och omvärldsanalys. Funktionen benämns Migrationsanalys och finns inom Migrationsverkets Nationella operativa avdelning.